

Strategi

Hållbart byggande

Sammanfattningsrapport 2023

Miljö- och klimatprogrammets strategier ska genom bred samverkan, både inom staden och med omgivande samhälle, utveckla nya lösningar och arbetsätt för att påskynda omställningen och öka Göteborgs Stads kapacitet att nå miljömålen.

Detta är en rapport som redovisar ett urval av det arbete som skett inom strategin, från programstart hösten 2021 fram till oktober 2023.

Vi driver på utvecklingen för ett hållbart byggande

Allt byggande i Göteborg ska ske med fokus på människors behov av livskvalitet, god hälsa, hushållning med resurser och minimal klimatpåverkan. Staden ska ställa högre krav och bidra till utveckling av metoder för mindre miljöpåverkan. Hyresgäster i stadens fastigheter ska ha möjlighet att leva och verka klimatsmart och cirkulärt.

Hela bygg- och anläggningsområdet omfattas; från ny- och ombyggnation till renovering och lokalanpassning, från infrastruktur till allmän plats såsom torg, parker, idrottsanläggningar, lekplatser samt byggnader. Hela livscykeln ska beaktas, från byggskedet, genom användningsskedet till slutskedet. För nödvändig innovation krävs nära samverkan med akademien och branschen i hela värdekedjan. Göteborgs stads aktörer blir en motor i det gemensamma omställningsarbetet. Genom att staden är en tydlig och långsiktig behovsägare skapas goda förutsättningar för marknaden att ställa om på ett resurseffektivt sätt.

Inriktningar

Två områden har identifierats vilka kräver kraftig omställning med nya lösningar och arbetssätt: minskad klimatpåverkan och främjande av ekosystemtjänster och biologisk mångfald. Det är här som det gemensamma arbetet fokuserats inom strategin.

I övriga målområden finns systematik och verktyg att tillgå och staden ställer redan krav i upphandlingar. Här krävs framför allt effektivare arbetssätt, såsom att rutiner finns på plats och efterlevs, samt att ställda krav i högre grad följs upp. Dessa områden har inte varit prioriterade under de första strategiåren, utan förväntas främst hanteras av respektive bolag och förvaltning.

Cirkulära bygg- och anläggningsprojekt med kraftigt minskad klimatpåverkan

Stadens aktörer måste gå före, driva på och stimulera omställningsarbetet i branschen, så att nya lösningar och arbetssätt skapas. I många delar måste staden själv skapa de nya förutsättningarna då förlagor saknas. En utmaning är att resurser krävs för det omställningsarbete som sker i projekten här och nu, samtidigt som resurser krävs för att parallellt ta fram och stimulera nya innovativa lösningar. Stadens organisationer är framför allt rustade för att stödja omställningen i projekten, men saknar i relativt hög grad resurser för det mer strategiskt långsiktiga omställningsarbetet. Då staden ligger i framkant är intresset från omvärlden stort. Detta innebär omfattande kommuni-

Miljömål i fokus

» **Göteborg ska ha ett klimatavtryck när noll**, och klimatpåverkan ska minska med 90 procent från stadens bygg- och anläggningsprojekt, inklusive vid markanvisning. Energianvändningen ska minska med 30 procent mellan 2010 och 2030.

» **Den biologiska mångfalden ska öka** i stadsmiljön – såväl vid exploatering som skötsel – och ekosystemtjänster stärkas. Den biologiska mångfalden ska även främjas vid inköp av byggvaror.

» **Göteborgarna har en hälsosam livsmiljö** där mängden byggvaror och produkter som innehåller skadliga ämnen ska minska: utfasningsämnen ska vara nära noll, och riskminskningsämnen halveras. Loggbok ska föras.

Organisering

Ansaret att driva och samordna strategin ligger hos Framtiden.

Främst nyttjar, stärker och samlas strategiarbetet på etablerade nätverk, som *Göteborgs plattform för klimatneutralt byggande*, *Handslaget för cirkulärt byggande*, *Kraftsamling för cirkulärt byggande* (de tre storstadskommunerna) och *Giftfri miljö – bygg och anläggning*. Utöver detta uppstår tillfälliga konstellationer som löser olika knäckfrågor.

22 förvaltningar och bolag som bedriver bygg- och anläggningsverksamhet eller skapar planförutsättningar berörs av strategin. Business Region Göteborg och Göteborgs Stads Leasing är viktiga samarbetsparter.

Miljömål i andra styrande planer

Strategin omfattas även av mål i andra viktiga planer i staden. Till exempel:

Göteborgs Stads avfallsplan 2021–2030

» Avfallet ska minska med 40%

» Massor som bedöms tekniskt och miljömässigt funktionella ska återanvändas.

Göteborgs Stads energiplan 2022–2030

» Solenergiplaner ska finnas och stadens väl lämpade takytor ska användas till solproduktion

Göteborgs Stads elektrifieringsplan 2022–2030

» Arbetsmaskiner och transporter ska vara fossilfria 2025 och elektrifieringsgraden 70% 2030

FOU i urval:

» [ReCirculate](#), ett initiativ inom Hoppet tillsammans med bland andra Chalmers. För cirkulära byggmaterial inklusive nya material av lera.

» [Create](#), ett EU-projekt som leds av Chalmers. Här tas bland annat en interaktiv cirkulär resurskarta för återbruk av byggmaterial i Göteborg fram, som omfattar allt från planskedet till handslaget 50 fastighetsägare. Detta är den första av sitt slag.

» [Cirkulära byggprodukter av plast](#), ett Re:Source-projekt som leds av Chalmers industriteknik

kations-insatser, allt från seminarier och konferenser till studiebesök, enskilda möten och intervjuer.

Aktiviteten är hög och framför allt har goda förutsättningar skapats för snabb uppskalning, exempelvis:

- » Mätbara indikatorer för halverad klimatpåverkan i nybyggnadsprojekt (flerbostads- och småhus, kontor, skolor, förskolor, omsorgsboenden, byggnader med särskild service) har tagits fram, liksom en detaljerad stadengemensam vägledning för klimatberäkning. Handlingsplaner är implementerade. Definitionen av 2030-målet är under framtagande, inklusive en potentialuppskattning, vilken även påvisar tekniska och systemmässiga konsekvenser av måluppfyllelse. Ramverk för markanvisningar är under framtagande.
- » Ett verktyg för minskad klimatpåverkan i underhållsprojekt har tagits fram för bostäder. Det ska nu utvecklas för stadens alla fastighetstyper, samt kompletteras med fler underhållsätgärder. Då verktyget väckt stort intresse undersöks möjligheterna att göra det till en branschgemensam smart applikation.
- » Indikator och metodik för styrning och uppföljning samt teknisk potential tas fram för anläggnings- och infrastruktursektorn.
- » Bevarande och återbruk är allt vanligare i underhålls- och nybyggnadsprojekt. Flera pilot-projekt genomförs. Samtidigt implementeras lösningarna och arbetssätten, och det finns ett kontinuerligt erfarenhetsutbyte inom staden. Olika upphandlings- och entreprenadformer används och utvärderas tillsammans med olika kravställningar. I spjutspetsprojekt testas storskaligt återbruk även i de lastbärande och mest klimatbelastande delarna.
- » Samarbete har etablerats för att se över plan- och bygglovsprocessen som möjliggörare

Samverkan med akademi och marknadsaktörer i hela värdekedjan

För att se till att de lösningar som krävs för måluppfyllelse finns på marknaden senast år 2030 krävs ett nära samarbete med näringslivet och akademien, där staden blir en motor och innovationspartner i branschens omställning. Exempel på pågående samarbeten är:

- » Många utvecklingsstimulerande insatser genomförs kontinuerligt för att skapa en effektiv och professionell byggåterbruksmarknad. Allt från specifika kontakter med företag som staden önskar utvecklar cirkulära tjänster (till exempel Moelven för återbruk av limträbalkar och Gustavsberg för rekonditionering och uppgradering av toalettstolar) till att driva gemensamma insatser inom *Handslaget för cirkulärt byggande*.
- » Ett löpande samarbete inom hållbart byggande har etablerats med Chalmers.
- » En lång rad FOU-projekt genomförs tillsammans med akademien.

Utsläppsfria bygg- och anläggningsplatser

Bränslen i anläggningsmaskiner och transporter utgör en stor del av klimatpåverkan i framför allt anläggningsprojekt. Fossilfria alternativ krävs idag, men systematik krävs för effektiv uppföljning och marknaden och lösningarna för elektrifiering behöver utvecklas.

Exempel på pågående arbete är:

- » Utvecklingsprojekt genomförs, framför allt i ledning av stadsmiljöförvaltningen och i samverkan med Lindholmens Science Park, såsom *Electric worksite*, *Electra*, *Dreemer* och *BEAst*. Här testas elektrifierade arbetsmaskiner, utreds förutsättningar och utvecklingsbehov för såväl effektiv logistik som maskin- och fordonspark, laddinfrastruktur samt arbetssätt.
- » Stadsmiljöförvaltningen har upphandlat hyravtal för elektrifierade arbetsmaskiner i egen regi. Lärdomarna implementeras i kommande upphandlingar.

Framåt krävs ytterligare samverkan med branschen för att stimulera marknadsintroduktion av fler elektrifierade maskiner och transportfordon samt effektivare logistiklösningar och laddinfrastruktur.

Främja biologisk mångfald och ekosystemtjänster

Staden arbetar aktivt med insatser för att öka nyttan av ekosystemtjänster och främja den biologiska mångfalden; alltifrån anläggande av ångar, trädplantering, odlingsytor, bikupor, fjärilsrabatter, insektshotell, fågelholkar, regnbäddar, vattenmagasin och kunskapshöjning. Men stadengemensam systematik saknas, vilket krävs för kvalitetssäkrad och högre systemnytta. Pågående arbete är bland annat:

- » Samarbete med strategin *Grön och robust stad*, och utvecklingsprojektet *Hela stadens grönska* har utformats för att möta detta behov. Framåt kommer arbetet intensifierats inom ramen för detta samarbete.
- » Samarbete med *Byggvarubedömningen*, *Sveriges allmännyttan* och akademien för att ta fram kriterier för kravställande av biologisk mångfald vid upphandling av byggvaror.

Framåt kommer detta utvecklingsarbete intensifieras och implementeras i de ordinarie processerna.

Plan framåt

Strategin kommer fortsatt fokusera på de stora omställningsområdena, med samma inriktning som tidigare. Utöver detta bör stadens fastighetsägare tillsammans med Göteborg Energi se över energieffektiviseringsarbetet utifrån system- och klimatnytta och optimera insatserna utifrån såväl produktions- som användningsperspektiv. Fokus framåt kommer troligtvis bli mer på smarta system, effektuttag samt lagrings- och flexlösningar. Det uppväxlade utvecklingsarbetet med ekosystemtjänster och biologisk mångfald kommer omfatta alla kommunala fastighets- och markförvaltare.

Strategin

Samordningsansvarig nämnd/styrelse:

Förvaltnings AB Framtiden

Samordnare:

Nina Jacobsson Stålheim

Involverade förvaltningar och bolag

Bostadsbolaget, Egnahemsbolaget, Familjebostäder, Framtiden Byggutveckling, Gårdstensbostäder, GöteborgsLokaler, Poseidon, stadsfastighetsförvaltningen, stadsmiljöförvaltningen, Göteborg Energi, Higab, Älvstranden Utveckling, Parkeringsbolaget, idrott & föreningsförvaltningen, kretslopp & vatten, Göteborg Hamn, exploateringsförvaltningen, stadsbyggnadsförvaltningen, Gryaab, Renova, Liseberg.

Viktiga samarbetspartners:

BRG, miljöförvaltningen, Göteborgs Stads Leasing AB. Även Got Event, Göteborgs Stads Kollektivtrafik AB, Göteborgs Spårvägar bedriver till viss begränsad del byggrelaterad aktivitet, men har ännu inte aktivt involverats i strategiarbetet.



Strategisamordnare:
Nina Jacobsson Stålheim

Kontakt

Telefon:

031-365 00 00 (Göteborgs Stads kontaktcenter)

E-post:

goteborg@goteborg.se